

Shabbat 2: Shabbat Eve. in Shul & Kiddush

Kabbalat Shabbat:

1. Shabbat 119a:

[Rabbi Hanina](#) would wrap himself in his garment and stand at nightfall on Shabbat eve, and say: Come and we will go out to greet Shabbat the queen. [Rabbi Yannai](#) put on his garment on Shabbat eve and said: Enter, O Kallah. Enter, O Kallah.

1. שבת קי"ט ע"א:

[רבי חנינא](#) מיעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא, אמר: "בואו ונצא לקראת שבת המלכה". [רבי ינאי](#) לביש מאני מעלו (שבת) וימיפסין, ואמר: "בואי כלה, בואי כלה".

2. Shabbat, Siddur Rav Amram Gaon (9th century):

After the kiddush in shul, the Chazzan says the second chapter of Massechet Shabbat, which is "Bame Madlikin?"

2. "סדר שבתות", סידור רב עמרם גאון (המאה ה-9): ולאחר שמקדשין בבית הכנסת אומר פרק אחד ממס' שבת, וזה הוא הפרק: "במה מדליקין" וגו' עד סוף פרקא.

3. Shulcan Aruch, 290:

It is our custom to say the chapter מדליקין (from the Mishnah). The Sefaradim say it before Ma'ariv and this is the correct way.

3. שו"ע או"ח ע"ר:

נוהגים לומר פרק במה מדליקין והספרדים אומרים אותו קודם תפלת ערבית והוא הנכון:

Ma'ariv:

4. Brachot 21a:

On Shabbat, the individual is one who is obligated and should actually recite all eighteen blessings, and it is the Sages who did not impose upon him in deference to Shabbat and instituted a shortened formula.

4. ברכות כא ע"א:

התם גברא בר חיובא הוא, ורבנן הוא דלא אטרחוהו משום כבוד שבת

5. Bereshit, 2, 1-3:

The heaven and the earth were finished, and all their array. On the seventh day God finished the work that He had been doing, and He *rested* on the seventh day from all the work that He had done. And God blessed the seventh day and declared it holy, because on it God ceased from all the work of creation that He had done.

5. בראשית ב' א-ג:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל א-לֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֶל־לֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכַל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בְּרָא אֶל־לֹהִים לַעֲשׂוֹת:

6. Shabbat 119b:

Anyone who prays on Shabbat evening and recites the passage of vaykhullu, the verse ascribed him credit as if he became a partner with the Holy One, Blessed be He, in the act of

6. שבת קי"ט ע"ב:

כל המתפלל בערב שבת ואמר "ויכולו", מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שנאמר: "ויכולו" — אל תקרי "ויכולו" אלא "ויכלו".

Creation. As it is stated: "And the heavens and the earth were finished [vaykhullu]." Do not read it as: Were finished [vaykhullu]; rather, as: They finished [vaykhallu].

7. Shulchan Aruch, Oc"ch, 268, 7:

We go back to say 'Vayechulu' when Yom Tov falls on Shabbat because we do not say it in the amidah, and also one who does not know how to recite it may fulfill his obligation [by listening to its recitation], and he says it loud while standing.

8. Me'yin Sheva (Magen Avot), Siddur:

chazzan: Blessed are you, O LORD our god and the god of our fathers, god of Abraham, god of Isaac, and god of Jacob, the great, mighty, and wondrous god, the god Most High, creator of the heavens and the earth. crowd: Shield of the patriarchs with his Word, revivifier of the dead by his Speech, the holy god like whom there is none, who rests his people on his holy Sabbath day for on these did he please to rest them. We serve him in awe and fear, and give thanks to his name every day with appropriate blessings. God of thanks, master of peace, sanctifier of the Sabbath and blesser of the Seventh, who in holiness rests his people sated in enjoyment -- a memorial to Creation!

9. Shabbat 24b:

Even on Shabbat, the prayer leader does not need to repeat the prayer, just as the prayer is not repeated any other evening. It was the Sages who instituted repetition of the prayer due to concern for potential danger.

10. Rashi, there:

"Potential Danger"- people would come late to Maariv and stay after everyone left to finish their davening, and they were afraid of walking back alone. For that reason our Sages instituted this repetition, so even those who are late will finish with everyone else.

7. שו"ע, או"ח, רס"ח, ז:

חוזרים לומר ויכלו משום יום טוב שחל להיות בשב' שאין אומרים אותו בתפלה וגם להוציא למי שאינו יודע ואומרים אותו בקול רם ומעומד:

8. ברכת מגן אבות, סידור:

חזן: ברוך אתה ה' א-להינו וא-להי אבותינו. אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. האל הגדול הגבור והנורא אל עליון. קונה שמים וארץ: קהל וחזן: מגן אבות בדברו. מחיה מתים במאמרו הא-ל הקדוש שאין כמוהו המניח לעמו ביום שבת קדשו פי בם רצה להניח להם. לפניו נעבוד ביראה ופחד. ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות. אל ההודאות אדון השלום. מקדש השבת ומברך שביעי. ומניח בקדשה לעם מדשני עונג. זכר למעשה בראשית:

9. שבת כ"ד ע"ב:

התם בדין הוא דאפילו בשבת נמי לא צריך, ורבנן הוא דתקינו משום סכנה.

10. רש"י, שם ד"ה "משום סכה":

משום סכה -...לילי שבת באין בבית הכנסת וחשו שיש שאין ממהרין לבא ושוהין לאחר תפלה לכך האריכו תפלת הצבור:

Kiddush:

10. Shabbat 34a:

Rabbi Yosei bar Yehuda says: Two ministering

10. שבת קי"ט ע"ב:

תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: שני מלאכי השרת מליין

angels accompany a person on Shabbat evening from the synagogue to his home, one good angel and one evil angel. And when he reaches his home and finds a lamp burning and a table set and his bed made, the good angel says: May it be Your will that it shall be like this for another Shabbat. And the evil angel answers against his will: Amen. And if the person's home is not prepared for Shabbat in that manner, the evil angel says: May it be Your will that it shall be so for another Shabbat, and the good angel answers against his will: Amen.

11. Psachim, 106a:

"Remember the day of Shabbat to sanctify it" is a mitzva to remember it over wine when it begins.

When? 12. Brachot 27a:

One should hurry up and eat when he comes back from shul.

Mishna Brura: It means that one should not delay the kiddush, the sooner the better. However, if he or someone from his house isn't hungry yet, he can wait until he will be hungry, as he already fulfilled the mitzvah of Zachor in his prayer.

Why on wine? 13. Pninei Halacha, Shabbat, 6, 3:

The Sages instituted the recitation of *kiddush* over wine because it is the most dignified beverage, as it provides both nourishment and good cheer. They similarly instituted that a *berakha* be recited over a cup of wine at other joyful *mitzvot*, such as betrothal, weddings (when seven blessings – *Sheva Berakhot* – are recited), and *brit mila*. The special status of wine is also expressed in the fact that a special *berakha* was instituted for it. Before drinking most beverages, we recite the general *berakha* of *She-hakol*, and after finishing the drink we recite the short *berakha aharona, Borei Nefashot*. When it comes to wine, however, we recite *Ha-gafen* before drinking and *Al Ha-gafen* afterward. Another law gives expression to the special status of wine. Although its *berakha* is different from that of other drinks, reciting *Ha-gafen* over wine exempts the person

לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אֶחָד טוֹב וְאֶחָד רָע. וְכִשְׁבָּא לְבֵיתוֹ וּמָצָא נֵר דְּלוּק וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וּמִטָּתוֹ מוּצָעַת, מְלַאֵךְ טוֹב אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן לְשִׁתְּהָא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ", וּמְלַאֵךְ רָע אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן לְשִׁתְּהָא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ", וּמְלַאֵךְ טוֹב אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן לְשִׁתְּהָא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ", וּמְלַאֵךְ רָע אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן לְשִׁתְּהָא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ".

11. פסחים ק"ו ע"א:

"זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" – זִכְרָהּ עַל הַיַּיִן בְּכִנְיֻסָּתָהּ.

12. שו"ע, ער"א, א:

כשיבא לביתו ימהר לאכול מיד:

משנה ברורה: היינו לקדש כדי שיזכור שבת בעת תחלת כניסתו דכל כמה דמקדמין ליה טפי עדיף... ואם אינו תאב לאכול יכול להמתין מלקדש עד שירעב שכבר זכר את השבת בתפלתו בבהכ"נ ויוצא בזה

13. פניני הלכה, שבת, ו, ג:

תקנו חכמים לומר את הקידוש על היין, מפני שהוא המשקה החשוב ביותר, שהוא גם מזין וגם משמח. וכן מצינו בכמה מצוות שיש בהן שמחה, שתקנו חכמים לומר ברכה על כוס יין, כמו ברכת האירוסין, שבע ברכות הנישואין וברכה שאחר ברית המילה. מעמדו המיוחד של היין בא לידי ביטוי בכך שתקנו לו ברכה מיוחדת, שעל כל המשקים מברכים בתחילה 'שהכל' ולבסוף 'בורא נפשות', ואילו על היין מברכים בתחילה 'בורא פרי הגפן' ולבסוף ברכה אחת 'מעין שלוש'. הלכה נוספת שמבטאת את מעמדו של היין, שלמרות שברכתו שונה מברכת שאר המשקים, בברכת היין נפטרים כל שאר המשקים.

drinking from making *berakhot* over any other drinks.

On what wine?

14. Shulchan Aruch, Or"ch, 272, 2:

Unfermented wine directly from the wine press may be used for Kiddush. Indeed, a person may squeeze grapes and recite Kiddush over the juice. **Mishnah Brura:** Better is to recite Kiddush over old wine, at least 40 days old.

15. Shulchan Aruch, Or"ch, 272 4,:

Kiddush may be recited over white wine, but the Ramban disqualifies it, even after the fact. But we may recite havdalah on it. The custom of the world is like the first opinion.

16. Shulchan Aruch, Or"ch, 272, 9:

Wherever wine is uncommon, there are those who say we may say Kiddush over liquor and other beverages, except for water. And there are those who say we cannot say Kiddush over these. According to the Rosh, on Friday night, one should say Kiddush over bread and not liquor; and on Saturday, it is better to say Kiddush over liquor, so that they will bless "SheHaKol" before "HaMotzi", because if one said Kiddush over bread initially, there would be no change here (from the Friday night blessing), and these are the reasons.

Women and Kiddush

17. Shulchan Aruch, Or"ch, 281, 1:

Women are obligated in Kiddush, even though it is a positive commandment that time causes, because Remember is compared to Guard. And these women, since they are included in watching, they are include in remembering. And they can discharge men from their obligation since they are obligated biblically, like them.

Mishnah Brura: So agreed the Taz, the Magen Avraham, the Gaon and more... However, we a woman should not make kiddush in front of guests that are not part of her household, since it is disrespectful.

Guests

18. Shulchan Aruch, Or"ch, 213, 1:

If there are two or more foods, then the blessing of one covers the other... even with bread and wine, one blesses for all of them.

14. שו"ע, או"ח, ער"ב, ב':

יין מגתו מקדשין עליו וסוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום:
משנה ברורה: ומ"מ מצוה מן המובחר ביין ישן והיינו כשכבר עבר עליו מ' יום:

15. שו"ע או"ח ער"ב, ד:

מקדשין על יין לבן והרמב"ן פוסלו לקידוש אפי' בדיעבד אבל מבדילים עליו ומנהג העולם כסברא ראשונה:

16. שם, ט:

במקום שאין יין מצוי י"א שמקדשין על שכר ושאר משקין חוץ מן המים וי"א שאין מקדשין ולהרא"ש בלילה לא יקדש על השכר אלא על הפת ובבקר יותר טוב לקדש על השכר שיברך עליו שהכל קודם ברכת המוציא שאם יברך על הפת תחלה אין כאן שום שינוי ודברי טעם הם:

17. שו"ע, או"ח, ער"א, א:

נשים חייבות בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא משום דאתקש זכור לשמור והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בדכירה ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה כמותם:
משנה ברורה: ומוציאות את האנשים - וכן הסכימו הט"ז ומ"א והגר"א וש"א ומ"מ יש להחמיר לכתחלה שלא תוציא אשה אנשים שאינם מבני ביתה דזילא מילתא

18. שו"ע, או"ח, רי"ג, א:

אם היו האוכלים שנים או יותר אחד פוטר את חברו... אפילו פת ויין אחד מברך לכולם.
משנה ברורה: והוא שחבירו ישמע הברכה מתחלה ועד

Mishna Brura: And that applies only if they all listen closely to the entire blessing- from beginning to end. And this way is preferable, as “the Glory of the King is in Masses”.

19. Shaar Hatziun, 271, 89:

When all of the eaters drink from the Kiddush cup, even though the Mekadesh drinks from it first, it is fine for them to drink from that cup as well, and that cup isn't considered as *Pagum*, as all drinkers are considered as the mekadesh.

20. Shulchan Aruch Or"ch, 271,16:

The others dining should not taste [their wine] before the one who recites Kiddush tastes [his wine] if they need [the wine] in his cup to be poured into their empty or blemished cups. If, however, they have unblemished cups of wine, they may partake of the wine before the one who recited Kiddush drinks.

Standing
or
seating?

21. Shulchan Aruch Or"ch, 271, 10:

say 'Vayechulu' while standing and afterwards one says 'boreh pri hagafen' and afterwards one says kiddush.

RAMA: One may stand during the time of Kiddush but it is better to sit (Kol Bo). Our custom is to sit even while saying 'Vayechulu', except when we begin we stand a bit to honor Hashem.

Covering
the
Challah

22. Yalkut Shimoni, Beha'alotekha:

1. When one sits down to eat, he should have a cloth spread over the bread, as we have learned, “We do not bring out the table unless kiddush has been recited. And if he has brought it out, he should spread a cloth and recite kiddush.” Even though one is not required to set the table before Shabbat, it certainly must be arranged and in order in another space, but we do not bring it before him until after kiddush so that it will be evident that the table has come for the honour of Shabbat... But for us, whose tables are large, such that it would be burdensome to bring them after kiddush and to interrupt between kiddush and the meal, our practice is to intentionally bring them out before kiddush, and to spread a cloth and recite kiddush.

סוף יוכיין לצאת כדלקמן ס"ב והכי עדיף טפי דברוב עם הדרת מלך:

19. שער הציון, רע"א, פט':

ובכששותים כולם מכוס של ברכה, אע"ג שהוא שותה מתחילה, מקרי מכוס שאינו פגום, דחשובין במקדש גופא, ורק כששופך מכוסו לכוסן בעינין שישפוך קודם שישתה בעצמו, כמו שכתב הרא"ש.

20. שו"ע, ער"א, ט"ז:

לא יטעמו המסובין קודם שיטעמו המקדש אם הם זקוקים לכוסו שופך ממנו לכוסות שבידם ריקנים או פגומים אבל אם היו להם כוסות יין שאינם פגומים רשאים לשתות קודם שישתה המקדש:

21. שו"ע, או"ח, רע"א, י':

אומר ויכלו מעומד ואח"כ אומר בפה"ג ואח"כ קידוש: הגה ויוכל לעמוד בשעת הקידוש ויותר טוב לישיב (כל בו) ונוהגים לישיב אף בשעה שאומר ויכלו רק כשמתחילין עומדין קצת לכבוד השם.

22. טור, או"ח, ער"א:

1. ובשישב לאכול יהיה לו מפה פרוסה על הלחם דתניא אין מביאים את השלחן אא"כ קידש ואם הביא פורס מפה ומקדש אע"פ שצריך שיערוך שלחנו מבע"י ודאי צריך שיהיה ערוך ומסודר במקום אחר ומ"מ אין מביאין אותו לפניו אלא עד אחר הקידוש כדי שיהא ניכר שבא לכבוד שבת... אבל לדידן ששלחנות שלנו גדולים וטורח להביאם אחר הקידוש ולהפסיק בין קידוש לסעודה נוהגין להביאם לכתחלה קודם הקידוש ולפרוס מפה ולקדש.
2. ובירושלמי קאמר שלא יראה הפת בושטו פירוש שהוא מוקדם בפסוק והיה ראוי להקדימו בברכה ומקדימין בברכת היין.
3. ואני שמעתי טעם לעשות זכר למן שהיה מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה וזכר לזה נותנין מפה תחת הפת ואחרת על גביו.

2. The Jerusalem Talmud says, "lest the bread see its shame." Meaning: [bread] appears earlier in the biblical verse, and it should have its blessing first, and yet we recite the blessing for wine first.

3. And I have heard an explanation, that this is done to commemorate the manna, which was placed as if in a box, with dew above and dew below. To recall this, we place a cloth beneath the bread and another over it.

23. Shulchan Aruch Or"ch, 271, 12:

After he blesses over the cup, one washes his hands and says 'Al Netilat Yadayim'. If he washed his hands prior to Kiddush, he has revealed that bread is beloved to him, and he does not make kiddush over the wine, rather over the bread.

RAMA: There are those who say that initially, one should wash his hands before kiddush and then make kiddush over wine (the Rosh; Mordechai; Rashba; Hagahos Maimoni; Tur) and such is the simple custom in our lands and it is not to be changed except on Pesach night, as explained in Siman 473.

Mishnah Brurah: They say that since the kiddush is not considered a separation (hefsek) between washing and Hamotzi, as it is part of the Seudah. Moreover, since when one doesn't have wine he is washing before kiddush and saying kiddush on the challah, it is better to do always that way so he'll have only one constant practice.

24. Shulchan Aruch Or"ch, 271, 4:

It is forbidden to taste anything before one makes Kiddush, even water.

Mishnah Brurah: This is a Rabbinic prohibition, and the reason is that one is entitled to Kiddush when Shabbat starts.

25. Shulchan Aruch Or"ch, 273, 1:

Kiddush [is valid] only [if recited] in the place of the meal (see [Pesachim 101a](#)) and in one house. [Changing one's place] from one corner to another corner [in] the same [room of] a house [is not significant]. If one recites Kiddush in one corner with the intent of eating there and then changes his mind [and decides] to eat in another corner of the same room in that house, even in a large hall, he need not recite Kiddush again.

23. שו"ע, או"ח, ער"א, י"ב:

אחר שקידש על הכוס נוטל ידיו ומברך על נטילת ידים ואם נטל ידיו קודם קידוש גלי דעתיה דריפתא חביבא ליה ולא יקדש על היין אלא על הפת:

הגה וי"א דלכתחל' יש ליטול ידיו קודם הקידוש ולקדש על היין (הרא"ש והמרדכי פ' ע"פ ורשב"א והגהות מיי' פכ"ט וטור) וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות רק בליל פסח כמו שיתבאר סי' תע"ג:

משנה ברורה: דלכתחילה- דס"ל דאין הקידוש מקרי הפסק כיון שהוא צורך סעודה ולכך יקדש על היין וישתה הכוס ואח"כ יברך המוציא ויבצע הפת וכיון דאינו הפסק ס"ל לרמ"א דטוב לנהוג בן לכתחלה משום דכשאינו לו יין ומקדש על הפת בע"כ צריך ליטול ידיו קודם הקידוש וע"כ טוב לנהוג בן תמיד באופן אחד.

24. שו"ע, או"ח, ער"א, ד':

אסור לטעום כלום קודם שיקדש ואפילו מים.

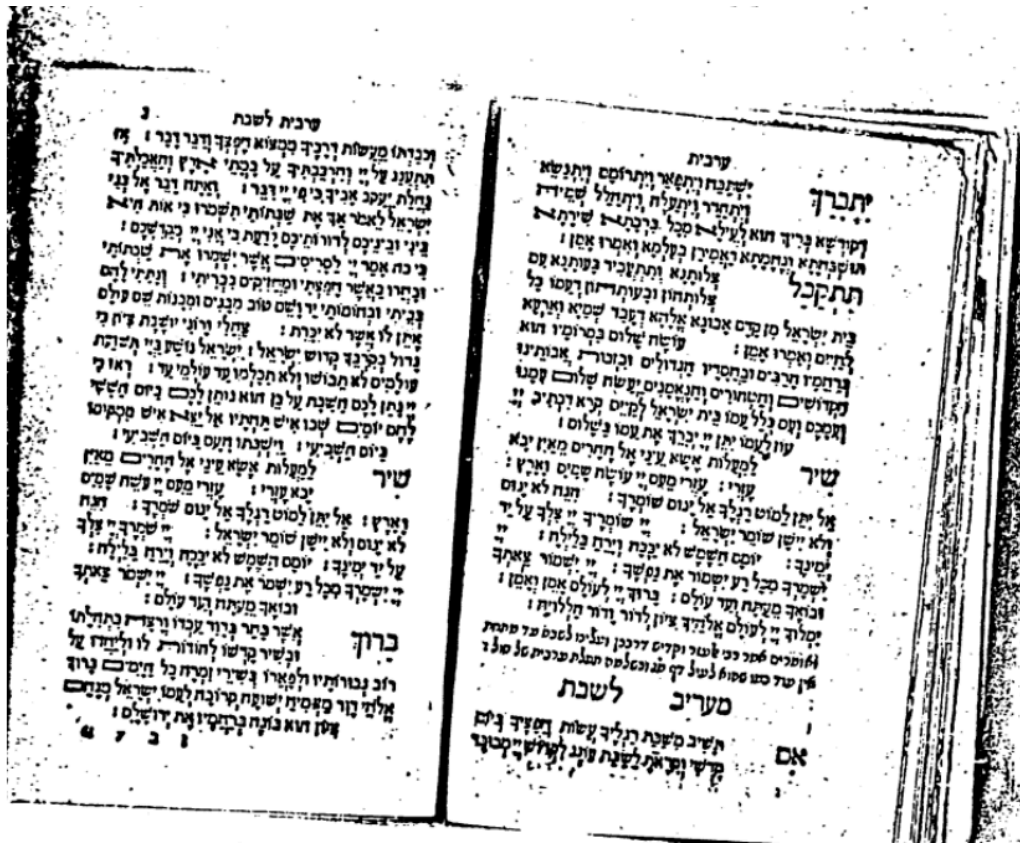
משנה ברורה: וזהו רק איסור דרבנן והטעם כיון דחייב של הקידוש חל עליו מיד בכניסת שבת.

25. שו"ע או"ח, ער"ג, א:

אין קידוש אלא במקום סעודה ובבית אחד מפנה לפנה חשוב מקום אחד שאם קידש לאכול בפנה זו ונמלך לאכול בפנה אחרת אפי' הוא טרקלין גדול אינו צריך לחזור ולקדש:

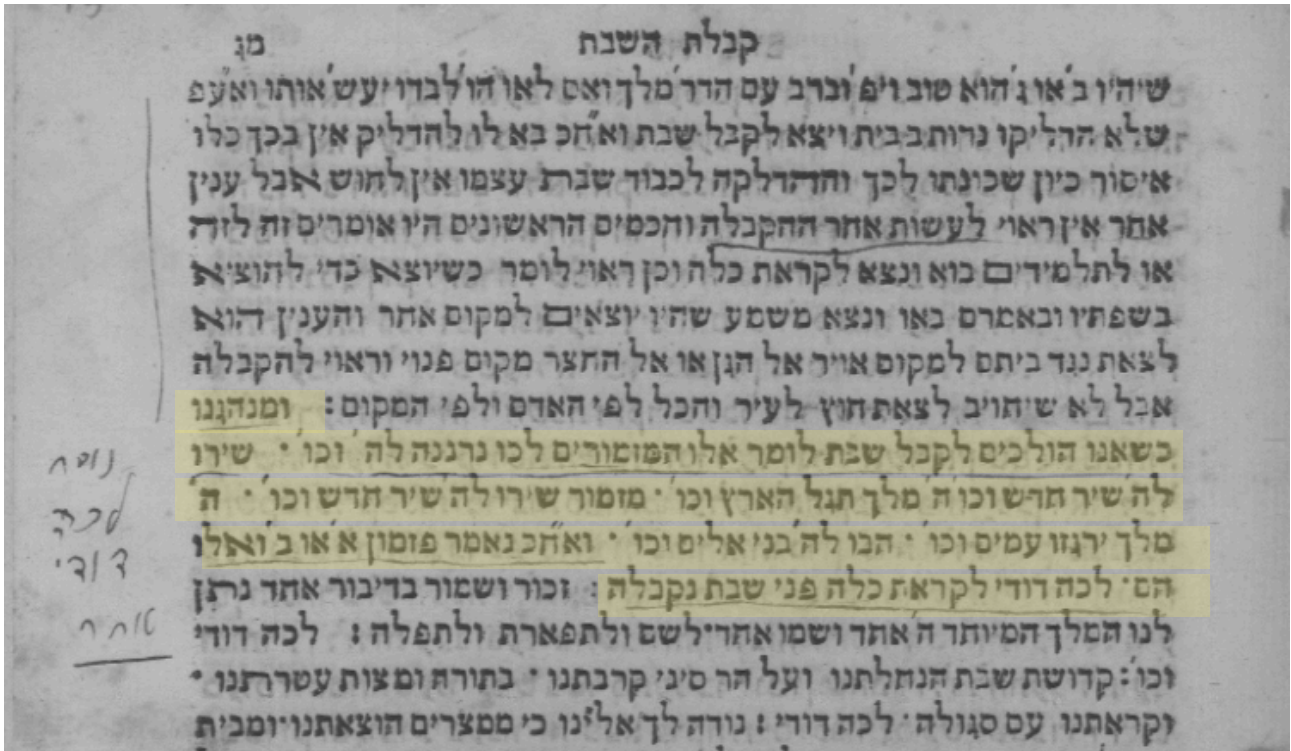
Kiddush or
Washing-
what's
first?

Kiddush
when and
in where
we eat

Siddur Aram Tzuba (1527): the first source of saying Tehillim on Erev Shabbat.

Appendix B:

“Seder Hayom” 1599: “Out tradition is to say the following Mizmorim:.....”

Machzor Venice,
 1584:
 “Some say Eshet
 Chayil before
 kiddush...”

